

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 17 ja 20 luvun muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 17 ja 20 luvun muuttamisesta (HE 61/2025 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 57/2025 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Kristiina Koivukari, oikeusministeriö
- poliisitarkastaja Arto Hietanen, sisäministeriö
- esittelijäneuvos Jarmo Hirvonen, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- oikeusneuvos Kaarlo Hakamies, korkein oikeus
- käräjätuomari, osastonjohtaja Leena Kinnunen, Pirkanmaan käräjäoikeus
- syyttäjälitarkastaja Jutta Tschokkinen, Syyttäjälaitos
- rikoskomisario Jyri Hiltunen, keskusrikospoliisi
- Criminal Intelligence Officer Marko Levonen, INTERPOL General Secretariat
- asianajaja Tuuli Hong, Suomen Asianajajat
- professori Päivi Korpisaari
- professori Sakari Melander
- professori Kimmo Nuotio

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- lapsiasiavaltuutetun toimisto
- Turun hovioikeus
- Rikosseuraamuslaitos
- Lastensuojelun Keskusliitto ry
- Suomen Journalistiliitto ry
- professori Elina Pirjatanniemi

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2026 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia.

Raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapito säädettäisiin rangaistavaksi ja lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle säädettäisiin törkeä tekemuoto. Törkeän tekemuodon säätäminen ankaroittaisi lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon rangaistuksia.

Ehdotetuilla rikoslain muutoksilla toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan hallitus tiukentaa lasta seksuaalisesti esittäviä kuvia ja raakaa väkivaltaa esittävää kuvamateriaalia koskevaa sääntelyä vakavien rikosten uhreina olevien lasten suojelemiseksi. Kirjauksessa todetaan tarve kriminalisoida raakaa väkivaltaa esittävien kuvien hallussapito ja säätää törkeä tekemuoto lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle. Lisäksi hallitusohjelmakirjauksen mukaan huolehditaan, että muun raa'an väkivaltamateriaalin hallussapito on kriminalisoitu ihmisten ja eläinten suojelemiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan, että raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapito säädetään rangaistavaksi. Lisäksi lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle säädetään törkeä tekemuoto. Törkeän tekemuodon säätäminen ankaroittaa lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon rangaistuksia.

Ehdotetuilla rikoslain muutoksilla on tarkoitus toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan hallitus tiukentaa lasta seksuaalisesti esittäviä kuvia ja raakaa väkivaltaa esittävää kuvamateriaalia koskevaa sääntelyä vakavien rikosten uhreina olevien lasten suojelemiseksi. Kirjauksessa todetaan tarve kriminalisoida raakaa väkivaltaa esittävien kuvien hallussapito ja säätää törkeä tekemuoto lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle. Lisäksi hallitusohjelmakirjauksen mukaan huolehditaan, että muun raa'an väkivaltamateriaalin hallussapito on kriminalisoitu ihmisten ja eläinten suojelemiseksi.

Hallituksen esityksen (HE, s. 13) mukaan lainmuutoksilla vahvistetaan useiden oikeushyvien rikosoikeudellista suojaa hallitusohjelmakirjauksen edellyttämällä tavalla. Tällaisia oikeushyviä ovat erityisesti lapsen terveys, koskemattomuus ja häiriötön kehitys. Kriminalisoimalla väkivaltakuvauksen hallussapito suojattaisiin yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Välillisesti väkivaltakuvauksen hallussapitokriminalinnoilla olisi vaikutusta myös hengen ja terveyden suojaan sekä eläinten hyvinvointiin. Uusilla hallussapitorikoksilla ja ankarampaan rangaistuskäytäntöön johtavilla lainsäädäntömuutoksilla tavoitellaan rikosten tekemistä estävää vaikutusta sekä siitä seuraavaa suojeltavien oikeushyvien tehokkaampaa suojaa. Tämä koskee niin rangaistusten yleisestäävyyttä (yleinen rikoksia ennalta estävä vaikutus) kuin myös jo

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2026 vp

tuomittuun rikoksentekijään kohdistuvia uusien rikosten tekemistä estäviä vaikutuksia (erityisestävyys).

Esityksen mukaan (HE, s. 13) lainmuutosten tavoitteena on vahvistaa lasta seksuaalisesti esittäviin kuviin ja väkivaltakuvauksiin liittyvää rikoslainsäädäntöä. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään vaikuttamaan lasta seksuaalisesti esittävien kuvien ja raakaa väkivaltaa esittävien kuvien kysynnän ja tarjonnan vähentämiseen ja edelleen siihen, ettei kukaan joutuisi seksuaaliväkivallan tai raa'an väkivallan kohteeksi kuvamateriaalia valmistettaessa. Lisäksi muutoksilla pyritään siihen, että rikoksista tuomittavat rangaistukset vastaisivat nykyistä paremmin rikosten moitittavuutta ja vakavuutta.

Perustuslakivaliokunta on antanut esityksestä lausunnon PeVL 57/2025 vp. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan esittänyt eräitä huomioita, joita käsitellään jäljempänä.

Lakivaliokunta pitää esityksen tavoitteita kannatettavina. Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomioin.

Väkivaltakuvauksen hallussapito

Esityksen mukaan väkivaltakuvauksen hallussapito säädetään rangaistavaksi (RL 17 luku, 17 a §). Esityksen perusteluista (HE, s. 14) ilmenevin tavoin säännös kattaa vain kaikkein raainta väkivaltaa esittävät kuvat ja kuvatallenteet. Säännös soveltuu hallussapitoon, mutta ei pääsyyntä hankkimiseen kuviin tai kuvatallenteisiin. Lähtökohtana on siis se, että tiedon vastaanottaminen kuva- ja kuvatallenteita katselemalla on sallittua, mutta niiden hallussapitäminen on rangaistavaa.

Esityksen perustelujen mukaan (HE, s. 14) säännöksen tarkoituksena on puuttua ennen kaikkea sellaisen raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapitoon, jonka valmistamisessa itsetarkoituksena on ollut kärsimyksen aiheuttaminen ihmiselle tai eläimelle tai raa'an väkivallan esittäminen tai kuvaaminen. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle rajataan sellaisen kuvan tai kuvatallenteen hallussapito, jota on kuvan tai kuvatallenteen tiedonvälitystä palvelevan luonteen tai taiteellisen arvon vuoksi pidettävä hyväksyttävänä. Toiseksi sallittua on hallussapito silloin, kun kuvaa tai kuvatallennetta on tarkoitus käyttää todisteluun tai yleiseltä kannalta merkittävään käyttötarkoitukseen ja hallussapitoa voidaan näillä perusteilla pitää hyväksyttävänä. Lisäksi hallussapito on säännöksen mukaan sallittua muusta näihin rinnastettavasta hyväksyttävästä syystä.

Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 57/2025 vp, s. 3) tuonut esiin, että sen mukaan hallussapidon rangaistavaksi säätämisen tulee olla poikkeuksellista ja mahdollista vain, jos rangaistavuudelle on esitettävissä suojeluintressin painavuuteen liittyvät poikkeukselliset perusteet ja selostanut asiaan liittyvää lausuntokäytäntöään. Perustuslakivaliokunnan mielestä asiayhteydet, joissa valiokunta on pitänyt pelkkään hallussapitoon liittyviä kriminalisointeja ongelmallisina, poikkeavat nyt arvioitavasta tilanteesta. Perustuslakivaliokunta korostaa, että erityisesti lapsen terveyttä, koskemattomuutta ja häiriötöntä

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2026 vp

kehitystä koskevilla oikeushyvillä voidaan katsoa olevan kytkeä myös perustuslain 19 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan on edistettävä väestön terveyttä ja tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Perustuslakivaliokunta pitää tältä osin sääntelyn suojeleuintressiä tärkeänä ja painavana. Sen sijaan suhteellisuusvaatimuksen osalta kysymyksiä herättää perustuslakivaliokunnan mukaan se, että tämän saman tunnusmerkistön alla on kriminalisoitu sekä ihmisiä että eläimiä koskevan väkivaltakuvauksen hallussapito.

Lakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun säännöksen tarkoituksena on suojata lapsia muun ohessa siltä, että etteivät lapset joutuisi näkemään ihmiseen tai eläimeen kohdistuvaa raakaa väkivaltaa esittävää kuvamateriaalia. Esityksen perusteluissa (HE, s. 5) tuodaan esiin, että älypuhelin, internetin ja sosiaalisen median käytön merkittävän lisääntymisen vuoksi kaikenlaiset väkivaltaa esittävät kuvat ja tallenteet leviävät aiempaa helpommin ja laajemmalle, myös lasten nähtäville ja käyttöön. On mahdollista, että väkivallan näkeminen lisää väkivaltaisen käyttäytymisen riskiä. Toisaalta väkivallan katselu voi myös kuormittaa lapsen psyykeä ja olla omiaan vaikuttamaan haitallisesti lapsen kehitykseen. Myös väkivaltakuvauksen levittämisen rangaistavuus ja kuvaohjelmien luokittelu ikärajojen mukaan perustuu siihen, että väkivalta esittävien kuvien näkeminen on haitallista lapsen kehitykselle (HE 6/1997 vp, HE 190/2010 vp). Saamansa selvityksen valossa lakivaliokunta pitää lasten häiriöttömän kehityksen kannalta olennaisena myös sitä, etteivät lapset joutuisi katselemaan eläimiinkään kohdistuvaa itsetarkoituksellista ja raakaa väkivaltaa. Lakivaliokunnan näkemyksen mukaan myös eläimiin kohdistuvaa raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapidon kriminalisoinnilla voidaan siten katsoa olevan kytkeä lapsen terveyttä, koskemattomuutta ja häiriötöntä kehitystä koskeviin oikeushyviin.

Saamansa selvityksen valossa lakivaliokunta pitää hyväksyttävänä, että ehdotettu säännös kattaa myös eläimiin kohdistuvia tekoja esittävän materiaalin. Valiokunta ei pidä säännöksen soveltamisalaa muutoinkaan erityisen laajana, koska soveltamisala on esityksessä rajattu vain kaikkein raaimpaan väkivaltaan ja hallussapito on sähköisessä muodossa olevan aineiston osalta esityksessä rajattu kaikkein moitittavimpiin hallussapitämisen muotoihin. Lisäksi ehdotetun säännöksen 2 momentissa on määritetty suhteellisen laajasti se, missä tilanteissa raakaa väkivaltaa esittävän materiaalin hallussapito on hyväksyttävää.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että rikoslain 17 luvun 17 §:ssä tarkoitetun väkivaltakuvauksen levittämisrikoksen soveltamisalaan voi kuulua vastaavalla tavalla eläimeen kohdistuvaa raakaa väkivaltaa esittävä kuvamateriaali (HE 6/1997 vp, s. 143). Näin ollen myös rikoslain sääntelyn johdonmukaisuus perustelevat sitä, että väkivaltakuvauksen levittämis- ja hallussapitorikokset ovat soveltamisalaltaan mahdollisimman samanlaiset.

Valiokunnan käsityksen mukaan ehdotettu säännöksen kattama rangaistavan käyttäytymisen ala ei edellä selostetun valossa ole suhteellisuusvaatimuksen kannalta ongelmallinen.

Väkivaltakuvauksen hallussapidosta voidaan säännöksen mukaan määrätä rangaistukseksi sakkoa. Esityksen mukaan (HE, s. 14) sakkorangaistus on perusteltu huomioiden kriminalisoinnin sananvapautta rajoittava luonne, säännöksen poikkeuksellisuus sekä teon vahingollisuus ja vaarallisuus verrattuna esimerkiksi väkivaltakuvauksen levittämisrikokseen.

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2026 vp

Lisäksi kriminalisointi on Euroopassa poikkeuksellinen, mikä muun ohella perustelee sakkorangaistuksen oikeasuhtaisuutta vankeuden sijaan. Edelleen sakkorangaistusta puoltaa esityksen mukaan perustuslakivaliokunnan pidättyväinen suhtautuminen hallussapitokriminalisointeihin sekä se, että EIT on pitänyt vankeusrangaistuksen uhkaa tietyissä tapauksissa ongelmallisena painottaen sananvapauden merkitystä demokraattisessa yhteiskunnassa. Edellä selostetun valossa lakivaliokunta katsoo, että ehdotetun säännöksen laajuus ja luonne on sinällään asianmukaisesti huomioitu säännöksen rangaistusasteikon oikeasuhtaisuutta arvioitaessa ja valittaessa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun väkivaltakuvauksen hallussapitoa koskevan sääntelyn eräänä tavoitteena on mahdollistaa puuttuminen silloin, kun säännöksessä tarkoitettua kuvamateriaalia tulee vastaan. Saadun selvityksen mukaan väkivaltakuvauksen hallussapidon kriminalisointi tarkoittaa käytännössä sitä, että poliisi voi takavarikoida löytämänsä raakaa väkivaltaa esittävän kuvan tai tallenteen ja se voitaisiin tuomita menetetyksi (HE, s. 11–12). Valiokunta kuitenkin huomauttaa esityksessään (HE, s. 12) todetuin tavoin, että rangaistavaksi säätäminen ei voi perustua siihen, että esine tai omaisuus voitaisiin tällöin konfiskoida. Edellä sekä esityksestä ilmenevin tavoin ehdotetulle kriminalisoinnille on kuitenkin muutoin hyväksyttävät perusteet. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että ehdotettu rangaistustaso ei mahdollista tiettyjen rikoksen ilmitulon ja selvittämisen kannalta tarpeellisten pakkokeinojen käyttöä (esimerkiksi laite-etsinnän tai kotietsinnän toimittamista), jotka mahdollistaisivat tehokkaamman puuttumisen rikolliseen toimintaan. Edellä todetuin tavoin rikosten rangaistusasteikot tulee kuitenkin asettaa rikosten rangaistusarvon perusteella eikä esimerkiksi tietyn pakkokeinon käytön mahdollistamiseksi.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomioita siihen, että ehdotettu sakkorangaistus esityksessä tarkoitettussa uudessa väkivaltakuvauksen hallussapitoa koskevassa säännöksessä (RL 17 luku, 17 a §) poikkeaa lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidosta (RL 20 luku, 21 §), jossa enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta. Hallituksen esityksen muutoksilla pyritään vaikuttamaan lasta seksuaalisesti esittävien kuvien ja raakaa väkivaltaa esittävien kuvien kysynnän ja tarjonnan vähentämiseen. Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että erityisen raakaa, lapseen kohdistunutta väkivaltaa sisältävän materiaalin hallussapito näyttäytyy rangaistusasteikon valinnasta johtuen vähemmän vakavana kuin lapseen kohdistuvan seksuaalisen materiaalin hallussapito, vaikka molempia käytetään muun muassa seksuaalisessa tarkoituksessa. Lisäksi rangaistusasteikko johtaa siihen, että väkivaltakuvauksen hallussapitoa koskeva rikos vanhenee kahdessa vuodessa, kun taas lasta seksuaalisesti esittävän materiaalin hallussapito vanhenee viidessä vuodessa.

Saamansa selvityksen valossa lakivaliokunta katsoo, että lapsiin kohdistuvaa raakaa väkivaltaa esittävän materiaalin hallussapitoa voidaan pitää ehdotetun sääntelyn soveltamisalaan kuuluvista teoista kaikkein vahingollisimpana ja vaarallisimpana. Ehdotetulla säännöksellä suojataan kuitenkin useita eri oikeushyviä ja sillä tavoitellaan lasten häiriöttömän kehityksen turvaamista useilla eri tavoilla. Näistä syistä lapsen oikeuksien suojaamiseksi on tarpeen kriminalisoida myös muunlaisen raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapito kuin vain sellaisen, jossa esitetään lapseen kohdistuvaa raakaa väkivaltaa. Näin ollen esityksessä ehdotettu sakkorangaistus on edellä selostetuvin tavoin nyt ehdotetun säännöksen soveltamisala ja muut seikat huomioiden perusteltu.

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2026 vp

Lakivaliokunta pitää kuitenkin perusteltuna, että ehdotetun rikoslain 17 luvun 17 a §:n osalta arvioidaan, tulisiko lapsiin kohdistuvaa raakaa väkivaltaa esittävän materiaalin hallussapidon osalta säätää itsenäinen rangaistussäännös ja sen osalta säätää mahdolliseksi seuraamukseksi vankeusrangaistus. On selvää, että arvioitaessa mahdollista vankeusrangaistuksen uhkaa ja mahdollista lapsiin kohdistuvaa raakaa väkivaltaa sisältävän materiaalin hallussapitoa koskevaa itsenäistä rangaistussäännöstä, tulee huomioida sananvapauden ytimeen kuuluvien oikeuksien toteutuminen. Valiokunta ehdottaa asiasta lausuman hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Edellä todetuin tavoin ehdotettu rikoslain 17 luvun 17 a §:n säännös koskee sekä ihmisiin että eläimiin kohdistuvaa raakaa väkivaltaa esittävää kuvamateriaalia. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin kysymys siitä, mitä väkivallan raakuudella tarkoitetaan sekä tuotu esiin, että väkivallan raakuutta koskeva edellytys on arvostuksenvaarainen ja altis erilaisille tulkinnoille. Lisäksi perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 57/2025 vp, s. 4) kiinnittänyt sääntelyn täsmällisyyden ja ennustettavuuden osalta huomiota siihen, että eläimiin kohdistuvan väkivaltakuvauksen osalta lienee jossain määrin epäselvempää, milloin väkivaltaa voidaan pitää säännöksessä tarkoitettuna raakana väkivaltana. Tähän liittyen perustuslakivaliokunta on todennut, että lakivaliokunnan on valtiosääntöisistä syistä syytä täsmentää sääntelyä.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että siltä osin kuin on kyse väkivallan raakuudesta ja säännöksen soveltumisesta sekä eläimiä että ihmisiä koskevaa väkivaltaa esittävään kuvamateriaaliin, säännöksen sanamuodot vastaavat rikoslain 17 luvun 17 §:n väkivaltakuvauksen levittämisoron muotoiluja. Myös levittämisoron koskee vain raakaa väkivaltaa esittävää kuvamateriaalia ja sekin voi soveltua myös eläimiin kohdistuvaa väkivaltaa esittävään kuvamateriaaliin. Näin ollen olisi epäjohtonmukaista, jos säännösten soveltamisalat olisivat samanlaiset, mutta sanamuodot olisivat keskenään erilaiset. Saadun selvityksen mukaan väkivaltakuvauksen levittämistä koskeva säännös on ollut jo pitkään voimassa, eivätkä sen mainitut tunnusmerkit ja rajaukset ole tiettävästi aiheuttaneet merkittäviä tulkintavaikeuksia.

Lakivaliokunta katsoo, että on selvää, että väkivallan raakuutta koskeva edellytys on arvostuksenvaarainen ja altis erilaisille tulkinnoille. Tämän tyyppinen rikossäännöksiin jäävä tulkinnanvaraisuus on kuitenkin jossain määrin väistämätöntä. Raakuutta ei voida määritellä yksiselitteisesti niin, että esimerkiksi kaikki törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttävät teot olisivat sellaisia, joiden esittäminen kuvamateriaalissa täyttäisi säännöksessä tarkoitettua raakuuden edellytyksen. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että säännöksen kannalta on olennaista väkivallan ja sen raakuuden ohella myös väkivallan esittämistapa.

Hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa on tuotu esiin niitä seikkoja, joita väkivallan raakuuden edellytystä arvioitaessa ainakin voidaan ottaa huomioon (HE, s. 33): ”Raa'an väkivallan esittämisenä voitaisiin pitää erityisesti sitä, jos eläimeen tai ihmiseen kohdistuvan raa'an väkivallan itsetarkoituksena on ollut kärsimyksen aiheuttaminen tai raa'an väkivallan esittäminen tai kuvaaminen. Esimerkkeinä raa'oista väkivaltakuvauksista rikoslain 17 luvun 17 §:n esitöissä on mainittu sadistiset pahoinpitelyt, kiduttaminen ja silpominen. Väkivaltakuvauksen raakuutta arvioitaessa tulee huomioida kokonaisuus eli sekä esitettävä

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2026 vp

väkivaltalta itsessään että väkivallan esittämistapa. Raakuuteen vaikuttavia seikkoja ovat esimerkiksi raa'an väkivallan esittämisen tarpeeton yksityiskohtaisuus, väkivaltakohtausten pitkittäminen ja toistaminen (HE 6/1997 vp, s. 143). Arvioinnissa voitaisiin huomioida väkivallan raakuuden ohella myös väkivallan tekijän ja kohteen asema sekä kohteen puolustuskyyvyttömyys. Edelleen esittämistapaa arvioitaessa voitaisiin huomioida kuvan tai kuvataallenteen laatu, jos se on olennaista raakuuden vaikutelman kannalta. Esimerkiksi hyvin epätarkan, vain osittain näkyvän tai kaukaa kuvatun väkivaltaa esittävän kuvan tai tallenteen ei voida välttämättä katsoa olevan ehdotetussa säännöksessä tarkoitettu raaka väkivaltakuvaus.”

Lakivaliokunta katsoo, että ehdotettu säännös on tältä osin asianmukainen, eikä raakuutta ole käytännössä mahdollista tai perusteltua määritellä säännöksessä tarkemmin. Valiokunta käsittelee kuitenkin jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 57/2025 vp, s. 4) tarkoitettuja eläimiin liittyvän raa'an väkivallan tilanteita.

Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon törkeä tekomuoto

Esityksen ehdotetaan, että lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle säädetään törkeä tekomuoto (RL 20 luku, 21 a §). Esityksen (HE, s. 14) mukaan ankaroittamisperusteet vastaavat asiallisesti törkeässä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämistä koskevassa rikoslain 20 luvun 20 §:ssä säädettyjä ankaroittamisperusteita. Näitä ovat lapsen erityisen nuori ikä, se, että kuvassa esitetään myös lapsen kohdistuvaa väkivaltaa tai lapsen kohtelua erityisen nöyryyttävästi, rikoksen tekeminen erityisen suunnitelmallisesti ja rikoksen tekeminen osana rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettun järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. Lisäksi säännöksessä edellytetään, että rikos on kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Esityksen perustelujen (HE, s. 15) mukaan voimassa olevan lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitorikoksen (RL 20:21) soveltamisen kannalta haasteena on, että tunnusmerkistöön lukeutuu käytännössä vakavuudeltaan hyvin eriaisteisia tekoja. Teon porrastaminen perustunnusmerkistöön ja törkeään hallussapitoon viestii paremmin rikosten moitittavuudesta ja edistää soveltamiskäytännön yhtenäisyyttä.

Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidosta säädetään rikoslaissa kahden vuoden enimmäisrangaistus. Ehdotetun törkeän lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon rangaistusasteikko olisi vankeutta 4 kuukaudesta 4 vuoteen. Enimmäisrangaistusta voidaan esityksen perusteluissa todetuin tavoin pitää rikoksen luonne huomioon ottaen suhteellisen korkeana.

Ehdotetussa säännöksessä vähimmäisrangaistus on neljä kuukautta vankeutta, kuten myös voimassa olevassa törkeää lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämistä koskevassa säännöksessä. Puolestaan neljän vuoden enimmäisrangaistus on esityksen (HE, s. 15) mukaan perusteltu rikoslain sisäisen johdonmukaisuuden näkökulmasta. Suhteellisuusvaatimuksen mukaisesti rangaistusseuraamuksen ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen. Neljän vuoden enimmäisrangaistus olisi edelleen lievempi kuin törkeästä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisestä ja useista muista vakavammin uhrin oikeuksia tai seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavista teoista säädetty kuuden vuoden

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2026 vp

enimmäisrangaistus. Levittämis- ja hallussapitorikosten vahingollisuudessa ja vaarallisuudessa on olennainen ero, minkä vuoksi kaikkein vakavimmista hallussapitorikoksista on perusteltua säätää lievempi enimmäisrangaistus kuin vakavimmista levittämisteoista.

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta puoltaa ehdotettua uutta lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon törkeän tekemuodon sisältävää rangaistussäännöstä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Laki rikoslain 17 ja 20 luvun muuttamisesta

17 luku. Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

17 a §. Väkivaltakuvauksen hallussapito. Pykälä sisältää uuden väkivaltakuvauksen hallussapitoa koskevan rangaistussäännöksen. Pykälän 1 momentin mukaan on rangaistavaa pitää oikeudettomasti hallussaan kuvaa tai kuvatallennetta, jossa esitetään raakaa väkivaltaa.

Edellä yleisperusteluissa selostetuin tavoin säännöksessä on katettu sekä ihmisiin että eläimiin kohdistuva raaka väkivalta. Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 57/2025 vp, s. 4) kiinnittänyt huomiota esityksen perusteluissa esiin nostettuihin esimerkkeihin raa'an väkivallan sisällöstä ja kiinnittänyt sääntelyn täsmällisyyden ja ennustettavuuden osalta huomiota siihen, että eläimiin kohdistuvan väkivaltakuvauksen osalta lienee jossain määrin epäselvempää, milloin väkivaltaa voidaan pitää säännöksessä tarkoitettuna raakana väkivaltana. Tavanomaiset metsästyksestä, kalastuksesta tai vastaavasta kotitalouden toiminnasta otetut kuvat ja videot rajautunevat perustuslakivaliokunnan mukaan selkeästi säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Hankalammin arvioitavia voivat perustuslakivaliokunnan mukaan olla tilanteet, jossa eläimen surmaamiselle ei ole ns. järkevää perustetta eikä eläin tunne tai kykene ilmaisemaan kärsimystä ihmiselle havaittavalla tavalla. Raa'an väkivallan esittämisen käsite vastaisi kuitenkin lainkohdan perustelujen (HE, s. 32) mukaan rikoslain 17 luvun 17 §:n määritelmää ja soveltamisalaa. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakivaliokunnan on valtiosääntöisistä syistä syytä täsmentää sääntelyä.

Saamansa selvityksen perustella lakivaliokunta toteaa, että vastaavalla tavalla kuin edellä yleisperusteluissa todetuin tavoin raakuuden edellytystä, myöskään säännöksessä tarkoitettua eläimiin kohdistuvaa väkivaltaa tai sen raakuusedellytystä ei voida määritellä niin, että se koskisi aina tiettyjä tilanteita ja toiset tilanteet olisi aina rajattu ulkopuolelle. Lakivaliokunta katsoo perustuslakivaliokunnan tavoin, että tavanomaiset metsästyksestä, kalastuksesta tai vastaavasta kotitalouden toiminnasta otetut kuvat ja videot sellaisinaan rajautuvat säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Lakivaliokunta kuitenkin huomauttaa, että näistäkin kuvista ja videoista on mahdollista koostaa sellainen kuva tai video, jota voidaan pitää säännöksessä tarkoitettuna raakana väkivaltana. Tämä edellyttäisi sitä, että kuvaa tarkennetaan tekojen raakuutta ja eläimen kärsimystä korostavalla tavalla ja tällaisia yksityiskohtia tarkoituksella toistettaisiin kuvamateriaalissa. Tällaiseen kuvamateriaaliin on mahdollista yhdistää myös muualta saatua kuvamateriaalia, jonka avulla raakuutta korostetaan. Kuitenkaan mainitunlaiset tavanomaiset

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2026 vp

esimerkiksi metsästystä, kalastusta tai eläinten hyvinvointilain (693/2023) 9 luvussa tarkoitetulla tavalla suoritettua eläimen lopetusta tai teurastusta esittävät kuvat ja videot sellaisinaan eivät olisi säännöksessä tarkoitettuja väkivaltakuvauksia edes silloin, kun esimerkiksi eläimen kuolema näytetään lähietäisyydeltä.

Lakivaliokunta viittaa hallituksen esitykseen, jossa on todettu (HE, s. 33), että ”raa'an väkivallan esittämisenä voitaisiin pitää erityisesti sitä, jos eläimeen tai ihmiseen kohdistuvan raa'an väkivallan itsetarkoituksena on ollut kärsimyksen aiheuttaminen tai raa'an väkivallan esittäminen tai kuvaaminen”. Esimerkiksi eläinten tuotannossa, turkistarhauksessa tai metsästyksessä ja kalastuksessa tai näiden kuvaamisessa ei ole yleensä kyse itsetarkoituksellisesta kärsimyksen aiheuttamisesta. Myöskään pelkkä eläimen hyvinvoinnista huolehtimisen laiminlyönnin näkyminen kuvamateriaalissa ei sellaisenaan lähtökohtaisesti täyttäisi raa'an väkivallan edellytystä. Sen sijaan esimerkiksi sellainen kuvamateriaali, jossa esitetään eläimen tarkoituksellista sadistista pahoinpitelyä, kiduttamista tai silpomista, voisi täyttää säännöksessä tarkoitetun eläimeen kohdistuvan raa'an väkivallan edellytyksen. Raa'an väkivallan esittämisen keskeisimpään soveltamisalaan kuuluvat tilanteet, joissa raa'an väkivallan itsetarkoituksena on ollut kärsimyksen aiheuttaminen tai raa'an väkivallan esittäminen tai kuvaaminen.

Mitä tulee perustuslakivaliokunnan lausunnossa tarkoitettuihin hankalammin arvioitaviin tilanteisiin, joissa kuvamateriaalissa näkyvä eläin ei tunne tai kykene ilmaisemaan kärsimystä ihmiselle havaittavalla tavalla, eivät tällaiset seikat sellaisenaan vaikuta sen arvioimiseen, ovatko eläimeen kohdistuvat ja kuvassa näkyvät teot raakuudeltaan säännöksessä tarkoitetun kaltaisia. Myös muut säännökset tai lait, jotka koskevat eläinten hyvinvointia (esimerkiksi eläinsuojelurikokset rikoslain 17 luvussa ja eläinten hyvinvointilaki) suojaavat lähtökohtaisesti eläimiä yleisesti. Tätä ei ole pidetty niissä tai rikoslain 17 luvun 17 §:n levittämisrikoksen kohdalla ongelmallisena, vaan tilanteet on jätetty lainsoveltajan tapauskohtaisen harkinnan varaan.

Lakivaliokunta korostaa lisäksi, että eläimeen kohdistuvaa raakaa väkivaltaa esittävän materiaalin kohdalla olennaista on kuvamateriaalin kokonaisuus ja väkivallan esittämistapa samoin kuin raa'an väkivallan edellytyksen kohdalla muutenkin. Edellä todetun valossa lakivaliokunta katsoo, että eläimiäkään koskevan kuvamateriaalin osalta väkivallan raakutta koskevin osin sääntelyä ei ole käytännössä mahdollista tai perusteltua täsmentää vaan ehdotettu säännös on myös tältä osin asianmukainen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 61/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2026 vp

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi rikoslain 17 luvun 17 a §:ssä tarkoitetun väkivaltakuvauksen hallussapitoa koskevan rangaistussäännöksen osalta, tuleeko lapsiin kohdistuvaa raakaa väkivaltaa esittävän materiaalin hallussapidon osalta säätää itsenäinen rangaistussäännös ja sen osalta säätää mahdolliseksi seuraamukseksi vankeusrangaistus.

Helsingissä 18.2.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
jäsen Pekka Aittakumpu ps
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Anette Karlsson sd
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto